

NEUROKOGNITIIVISET ERITYISVAIKEUDET:

- mielenmalli** Kyky ymmärtää, että toisella on mieli, että itsellä ja toisella voi olla erilaisia haluja ja uskomuksia.

**Poikkeavuus:
esim.**

Luulee, että toiset ihmiset tietävät samat asiat, kuin itse.
Puhuu tapahtumista kuin toiset olisivat olleet paikalla ja ihmisistä kuin toiset tuntisivat kyseisen ihmisen.
Uskoo toisten haluavan syödä samaa ruokaa tai leikkiä samaa leikkiä kuin itse.

- automatisaatio** Kyky yleistää opittu asia ja siirtää uuteen tilanteeseen.

**Poikkeavuus:
esim.**

Opittu asia täytyy opetella aina uudelleen (esim. pyörällä ajo ilman apupyöriä).
Opittu asia ei siirry teoriasta käytäntöön eikä tilanteesta toiseen.

- syy-seuraussuhteet ja kokonaisuuksien hahmotus**

Kyky hahmottaa osatekijöiden välisiä suhteita.
Kyky hahmottaa kokonaisuus yksityiskohtien sijasta.
Kyky yleistää symboleja ja sääntöjä.

**Poikkeavuus:
esim.**

Oman osuuden hahmotus esim. riitatilanteissa vaikeaa.
Vaikeus ymmärtää, että kotona voimassa oleva sääntö on voimassa myös vieraillessa esim. naapurissa.
Vaikeus muodostaa johdonmukaista mielikuvaa tapahtumista ja kertoa niistä loogisesti (koulupäivät, matkat yms).

- omantoiminnanohjaus**

Kyky suunnitella miten saavuttaa päämäärä.
Kyky aloittaa, ylläpitää ja saattaa loppuun toiminto/tehtävä.

**Poikkeavuus:
esim.**

Vaikeus suoriutua koulutehtävistä ilman tukea ja opastamista.
Vaikeus keksiä tekemistä.
Siirtymätilanteet vaikeita (ulosmeno, nukkumaanmeno yms.).
Valintojen tekemisen vaikeus.
Vaihtoehtojen vähyyys.
Jumiutumisen tekemiseen tai ajatukseen

- ajanhahmotus** Kyky hahmottaa ajan kestoa, kelloa, ajankäsitteitä, menneisyyttä ja tulevaisuutta.

**Poikkeavuus:
esim.**

Vaikeus olla ajoissa.
Vaikeus hahmottaa abstrakteja aikamääreitä (10 minuutin päästä, kohta yms).
Vaikeus jaksaa odottaa.
Uppoutuminen pitkiksi ajoiksi omiin mielenkiinnonkohteisiin unohtaen ajankulun.
Vaikeudet ymmärtää vanhenemisen aikaansaamia muutoksia itsessä ja muissa.

NEUROKOGNITIIVISET ERITYISVAIKEUDET:

- aistihahmotus** Ympäristön havainnointi eri aistien avulla (kuulo, näkö, tunto, maku ja kuulo) ja kyky yhdistää eri aistien avulla hankitut tiedot mielekkäiksi kokonaisuuksi.

Poikkeavuus:
esim.

Yli- ja aliherkkydet = yliherkkydessä aistiärsyksen välttämistä, aliherkkydessä aistiärsyksen hakeutumista

- * Tuntoyliherkkydet; esim. voimakkaat reaktiot vaatteiden pesulappuihin ja saumoihin, sukkiin resoreihin, tönäisyihin ja hipaisuihin, kieltäytymiset hiustenleikkauksista, kynsienleikkauksista ja suihkussa käymisessä, erilaisia koostumuksia sisältävien ruokien syömisestä (esim. jogurtit, joissa eri ainesosia).
- * Tuntoaliherkkydet; esim. korkea kipukynnys (ei kerro kenellekään satutettuaan itsensä vakavasti, ei huomioi asiaa itsekään) ja pään hakkaaminen lattiaan.
- * Näköyliherkkydet; esim. herkkyys kirkkaille valoille.
- * Hajuyliherkkydet; esim. voimakkaiden hajujen välttely.
- * Hajualiherkkydet; esim. tavaroiden haistelu.
- * Kuuloyliherkkydet; voimakkaat reaktiot esim. imurin ääneen, katumeluun ja taustameluun.
- * Makuyliherkkydet; rajoittuneet ruokavaliot.

- kielen hahmotus** Kyky ymmärtää ja käyttää kieltä tarkoituksenmukaisesti sosiaalisessa vuorovaikutuksessa.

Poikkeavuus:
esim.

Ei aloita keskusteluja. Ei huomioi keskustelunaloituksia. Puhuu asioista, joka ei kiinnosta toisia. Puhuu asioista, jotka toiset jo tietävät. Ei selitä asioita, esim. kenestä puhuu. Vaihtaa puheenaihetta. Omat sanat, lauserakenteet. Nimien käyttö pronomien tilalla. Kirjakieltä, pikkuvanhaa, muodollista. Poikkeava kielenrytmi. Monotoninen puhe. Opittuja fraaseja televisiosta, kirjoista. Kaikupuhetta (toistaa kuulemiaan lauseita, kysymysten loppuja). Konkreettisuus: vaikeus ymmärtää huumoria, vertauksia ja sarkasmia; esim. "onpa ulkona hyvä ilma", "koiranilma", "hihat palaa".

- vireystilanvaihtelut**

Poikkeavuus:
esim.

- * poikkeava päivärytmi
- * unihäiriöt (nukaht-amisvaikeudet)
- * keskittymisvaikeudet
- * impulsiivisuus

- kasvojen tunnistus** Kyky tunnistaa aiemmin nähtyjä kasvoja.

Poikkeavuus:
esim.

Ei tunnista ihmisiä kasvoista, vaan kävelytyylistä, hiuksista yms. ulkoisista piirteistä. Sekoittaa ihmisiä toisiinsa. Kohtelee tuttua ihmistä kuin tuntematonta.

- sensomotoriikka** Yhteistyö silmän ja käden välillä. Myötäliikkeet.

Poikkeavuus:
esim.

Kömpelyys, esineiden pudottelu, vaikeudet kirjoittamisessa, käsialassa, kirjainten ja numeroiden muodot ja tekstin sijoittelu paperille.

- yksikanavaisuus**

Poikkeavuus:
esim.

Huomio kiinnittyy yhteen mielenkiinnon asiaan. Vaikeus siirtyä toiseen asiaan. Omaan maailmaan uppoutuminen.